

עוד לא שקטה ירושלים מפולמוס הספרונים של הרב קוק, שוב הזדעזעה העיר ת"ק על ת"ק פרסה, עוד בראשית שנת תר"פ געשו מלומדי המלחמה בעיר הקודש על פרצת החינוך הנוראה שירושלים לא ידעה מיום התחדש בה הישוב, ההנהלה הציונית ירתה אבן הפינה לאוניברסיטה בהר הצופים, המוסד שעתידי היה להיות המרכז הגדול ביותר לחינוך כפרני שירושלים הכירה אי פעם, להנחת אבן הפינה התלווה פרסום עצום וקריאה ליהדות הגולה לשלוח את בניהם להתחנך בעיר הקודש⁴⁶.

עצם הסכנה אמנם לא היתה בהקמת מוסד זה יותר מבתי חינוך חילוניים שקדמו לו, כי על כן ידע העולם היהודי, ויהודי א"י בפרט מי הם מיסדיו של מוסד זה ומי הם העומדים בראש, הסכנה ריחפה עם חנוכת הבית - כאשר הופיע הרב קוק שכירם של הציונים על הבמה והחתים את האוניברסיטה בגושפנקא רבנית ו"בהכשר למהדרין", ויחד עם נשיא הציונים הד"ר ויצמן התייצב על דוכן הנואמים וברכו על הקמתה⁴⁷.

את דרשתו פתח בתפילת רבי נחוניא בן הקנה (ברכות כ"ח ב') וסיים בפסוק "כי מציון תצא תורה ודבר ה' מירושלים..."⁴⁸. היה זה שוב אבן קלע שנורה מצדו לצפור נפשה של היהדות החרדית – טהרת חינוך בניה אשר מאז ומעולם מסרה נפשה עליה. יהודי ירושלים אשר כל כלי יוצר עליהם לא הצליח התהלכו ביום ההוא קודרנית, לבם דווי וראשם לחלי, הללו ואבותיהם עמדו בנסיון כנגד פורקי עול עזים ומפורסמים, הללו לחמו כנגד רפורמים ומתחדשים שדרשו תיקונים בעניני החינוך בריש גלי, והנה כאן עומד לפניו אחד מחכמי הזמן ומדקדק במצוות אשר תואר "רבה של ירושלים" לו, ומקצת מיהודי ירושלים גם נמשכים אחריו, ומעניק הכשרו למרכז של חינוך כפרני ושל פורקי עול.

מי יעצור כח למלחמה?

שוב הופנו עיניהם של חרדי ירושלים לרבנו – מגינה ומצילה של ארץ ישראל מיום שחנן את עפרה – הפילו תחינה ובקשו ישועה, ורבנו יצא שוב לשדה הקרב כדי להציל את בבת עינו ומפעל חייו טהרת חינוכם של נערי ישראל. כשהוא מכריז: "כשיעקר מוסד כפרני זה, אברך ברוך שעקר ע"ז מארצנו..."

גם גדולי ישראל בחו"ל נזדעזעו על כך ביניהם מרן בעל ה"חפץ חיים" מראדין אשר שיגר לירושלים מכתב חריף⁴⁹.

⁴⁶. ראה גם לעיל בפ' "החינוך במלתעות הציונים".

⁴⁷. הנאומים פורסמו בעתון "הארץ".

⁴⁸. ראה לעיל בפ' "החינוך במלתעות הציונים" כרוזו של רבנו ובית דינו.

הודעה לבית ישראל

הנה ידוע מעולם שירושלים עה"ק היא העיר אשר בה בחר ד' להשרות שכינתו והיא היתה תמיד מלאה תורה ועבודת ד' ובה הי' בנוי בית המקדש לשם ד' כידוע לכל יושבי תבל, וכתוב מפורש בנביאים ובכתובים. וע"י בית המקדש נתפרסמו אמונת ד' ותורתו בעולם, וכל ישראל מצפים ומחכים מתי יבנה המקדש השלישי, כמו שהבטיחנו ע"י נביאיו הק', וכהיום נמצאים אנשים אשר מבלי דעת ותבונה מכנים ומדמים את האוניברסיטה אשר בנו בעה"ק בשם "בית המקדש השלישי" ואכסני' של תורה, והרעיון הזה מפרסמים ומפיצים אותו בקרב בית ישראל. וזה חילול בית מקדשינו ותורתנו הק' אשר לא נשמע מעולם כמותו, או לאזנים שכך שומעות! מחויב אנכי להגיד לכל כלל ישראל כי האומרים את זה והמסכימים לזה הם רוצים לעקור את כל התורה כולה ומצותיה ואסור לילך בשיטותיהם. וכל המאמינים ומחזיקים בתורת ד' ית' מחויבין למחות נגד בזיון קודש כזה.

ישראל מאיר הכהן

המחבר ספר "חפץ חיים"

ו"משנה ברורה"

וידעתי גם ידעתי שימצאו אנשים משיטתם אשר ילעגו לזה ולא ארכש לי כבוד מהם אבל כבר נאמר אשרי המוותר כבודו מפני כבוד המקום.

הנ"ל

בהגדה של ירושלים לראש רבנו

מה היה בינתיים במחנה היהדות החרדית?

באור ליום כ"ג אייר שנת תר"פ התכנס "ועד העיר לקהלות האשכנזים" לאחת מאסיפותיו השגרתיות, הדיונים הן הגשמיים והן הרוחניים שעמדו על סדר היום היו חשובים מאד. הציונים מנסים להקים רעש ברחובות היהודים ומתכוננים בצרמוניה ל"אסיפת הנבחרים", חרדי ירושלים מסתייגים מבחירות אלה כי על כן הורו כבר הזקנים גדולי ירושלים רבנו והגריי"ד על איסור חמור להשתתף בהם, היה משא ומתן ארוך ומיגע עם הרב קוק וסייעתו שיחתמו גם הם על האיסור, אך ללא תוצאות, עתה מתכנסים חשובי העיר לבית הועד כדי לדון בכל אלה.

רבי משה בלוי מעורר על דבר חסרון אישיות רשמית ליהדות החרדית בירושלים ובארץ ישראל שייצג את שלטון התורה בגאון ובעוז כלפי חוץ וינהל את היהדות החרדית בריש גלי בין הגלים הסוערים בעיר הקודש, הוא גם מתריע על ענוותנותם של זקני הרבנים וסירובם לקבל נזרי רבנות כאשר הוצע לפניהם הדבר לפני כשנתיים, ענין אשר לדעתו הוא בין הגורמים על מצב העגום בעיר הקודש. ובהדגישו "כי לא לכבודנו ולא לכבוד הרבנים" הוא דורש כן "אלא לכבוד שמים בלבד"⁴⁹.

49. מתוך ספר הפרוטיכלים של "ועד העיר לקהלות האשכנזים".